

hiši ravno tako biti kakor drugo potrebno orodje, ker buke so kupi skušinj vsih ljudi, narodov in vekov, iskra in luč življenja. Kadar pa mladina ljudsko šolo doverši, je treba za poduk in kratek čas bukev, dobrih bukev, — al vseh omisliti si ni vsakemu mogoče, zato nasvetuje gosp. pisatelj ustanovitve soseskinih ali občinskih bukvarnic, ktere naj se napravljajo na občinske stroške. Bolj kakor vsako drugo — pravi dalje — bi take bukvarnice tudi bile bramba zoper pijančevanje, kvartanje in druge razujzdanosti. V soseskah, kjer bi se pridno bralo, bi postalo v kratkem ljudstvo omikano, lepega zadržanja, brez nevere, brez praznoverstva in neumnih vraž; bi napredovalo v vsih opravilih svojega stanú, sebi in vsi soseski na dobiček in čast.

Še dalje popisuje gosp. pisatelj veliko korist občinskih bukvarnic, od katerih so „Novice“ že mnogokrat govorile in tu in tam po Slovenskem kakošno tako bravnico ustanovile. Čeravno smo Slovenci v spisu in izdaji ljudstvu v mnozih vednostih potrebnih domačih bukev svoje brate Horvate že zlo prehiteli in je v obče omika slovenskega prostega ljudstva, ktero precej rado časnike bere, in tudi stan ljudskih šol na dosta višji stopnji, je vendar tudi pri nas še treba vse bolj iskrenega duha za šolstvo, zato bi opomini pričujočega za horvaško deželo pisanega sastavka utegnili tudi za nas kakošno dobro zernice imeti, in če družega ne, saj to, da bravci naši vidijo, da povsod se oglašujejo želje po pravi ljudski omiki, ktera nikoli ne obstaja v tem, da se človek le zna bahati s tem, da bere in piše ali da je bolj prekanjen in poreden, ampak da si pomaga z večjo vednostjo na bolji stan in z večjo bistrostjo uma in požlahnjenim sercom lože zapopada svetost pravice in postav deržavljskih in božjih.

Jezikoslovne stvari.

K jezikoslovni pravdi zastran „Epidemie“ in „kuge“.

Na uterjeno pojasnilo gospoda vrednika „Novic“ zastran besede „Epidemie“ gre zarad večje natančnosti povedati, da v zdraviloznanskih rečeh jez najdene besede sicer spisujem, pa jih prepušam vse presoji rečenega gosp. dohtarja *), kakor zdravnika, ki bi po mojih mislih imel biti edini sodnik v tem, — dalje, da v mojem rokopisu je stalo pri besedi „Epidemie“ samo tole: „Epidemie“, podeželna bolezen, pomor, mor, epidemija (bolezen, ki po vsi deželi gospodari), serb. pošast“. (Na stran sem zapisal: Videat dr. Bleiweis. NB. Mir scheint, dass in der „Epidemie“ der Begriff der Ansteckung nicht wesentlich liegt. Medved sagt: skern, Verderbniss, skerneti se, sich epidemisch verbreiten, skernina miasma, skernja Epidemie. — Quid putatis?). Drugi, kakor bi jez rekel, ne prav razložni niti besednjaku primerni pristavki so bili v Ljubljani dodani, kakor se to često godí, marsikrat besednjaku na korist, marsikrat pa tudi ne. Besedo skernina (ali je še kakemu gospodu znana? Kaj bota odgorila gospoda Medved in Janežič na g. dohtarjevo vprašanje? s čim bota poterdila svoje nasprotno besede?) bi jez rajše izpeljeval od starosl. skvr'na, gr. miasma, lat.

*) Povsod mi je pravilo: v vsem natančnem biti. To tudi, in nič družega me ne vodi pri udeležbi slovnika našega v tistem malem oddelku, ki spada v okrožje delavnosti moje — zdraviloznanstva, za ktero se je od mnozih strani nabralo lepo število dobrih in pravih besed in se v Ljubljani še nabera. Ravno zavoljo gori omenjene natančnosti pa in ne da bi se hotel vsedati na visoki prestol sodnika sem se mogel ustaviti mnogoverstnim besedam, ki so stale v prvem iztisu slovnika. Da sem takrat rekel v „rokopisu“, je bila tedaj le pomota. Škoda, da nam obenem niste tudi razodeli svojih veljavnih misel zastran „kuge“, ker „Seuche“ bo prišla v slovníku tudi na versto in sicer „Seuche“ v občnem pomenu (brez razločka v „ansteckend“ in „nicht ansteckend“) narpoprej. potem pa v razlikah svojih. Treba da se od več strani pretrese ta reč — in do korena. Vred.

inquinamentum, skvr'n, turpis. Dokler se ne najde slovenska, v vsem prilična beseda, bode tudi po mojih mislih v znanstvenih spisih najbolje deržati se gerške po vsem svetu udomačene besede „epidemije“ (ker taci se bojé samo nepraktični ljudje), v družih spisih pa ne bo nikake škode, če se reč pové z več besedami.

Da se dopolnijo v „Novicah“ našete besede iz družih slovanskih narečij, naj še pristavim iz Vuka: rednja, epidemische Krankheit, (tako rekoč obhodna bolezen ali po redu gredoča). Cigale.

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepeči (Weissenfels).

(Dalje.)

Od jezera naprej se vleče pot po malem klancu, verh kterega menda stojimo na nar višjem mestu doline, ker se tu pot proti Ratečam *) zopet nekoliko navzdol oberne. Kmali se nam pokaže tudi cerkev in naprej od nje tje vas, v ktero sedaj dospemo. Dasiravno so hiše večidel zidane, nam vendar strehe naznanujejo, da smo v okolici, ki je lesa bogata, ker so večidel z debelimi dilami krite, in še bolj ko v Kranjski gori vidimo tu pri stavbah planinski značaj. Sicer so Rateče prav velika vas in hiše so zlo nagnečene ena na drugo. Bog vari tu kakega ognja; zakaj pri obili lesenini in pomanjkanji vode bi se tu malo gasiti dalo.

Zapustivši Rateče nas pelje pot, kakor dozdej, na desnem podnožji hribov po prijazni dolini naprej proti Belipeči. Pred nami se kažejo čedalje bolj koroški hribi, znad kterih enega nam bela cerkva Device Marije na Višarjih od dalječ kima svoj pobožni pozdrav. Bolj pa, kakor daljni koroški hribi, zanima naše oko orjaški Mangart, ki se v rajdi gorá na levo tam v posebni lepoti in mogočnosti našem očem kaže. Kmali nad Ratečami se od vélike poti loči stranska kolovozna na levo. — Vélike nas pelje, kakor sem že rekel, naravnost gori ven; med lepimi travniki dospemo kmali do obraščenega grička, kjer se unkraj po stermem klancu zavije pot v globoko dolino in se v podnožji pokažejo gosp. Kos-ove fužine s gradom vred, naprej gori pa terg Bela peč, zadnja fara ljubljanske škofije; leva stranska pa nas vodi proti dolini Jezerci in v podnožje Mangarta.

Podajmo se tudi mi za pičlo uro po ti poti v stran, ker se bomo pozneje gori pri gosp. Kosovih fužinah zopet lahko z véliko združili. — En čas gremo proti bregu tje skoz travnike, potem skoz neko germičje in kmali se znajdemo v iztoku Jezerce, po kateri pribobni bister potok. Jezno se premečuje in peni čez skalovje, goni tu žago in v urnem teku hiti proti globoki dolini in Kosovim fužinam, mi pa sledimo nekoliko njegov vir.

Po ozki dolini nas pelje kolovozna pot poleg šumečega potoka polagoma navkreber. Obraščena je skoz in skoz; na desno edino le z bukovjem, na levo pa s smerečjem, kar se vse kaj prijetno ujema s sivimi pečinami Mangarta in njegovih sosedov, kterih verhunci se nam blišijo skoz ozko špranjo doline naproti. Komaj še smo se oddaljili eno uro od vélike poti, ko se nam mahoma zagrinjalo doline odpré, in kar bi tu gori nikdar ne pričakovali: kakor začarano se v hip pred nami razliva od jutra proti zapadu trivoglo — podolgasto jezero nepopisljive lepote. — Ene korake stopimo naprej še od izvira potoka, ki skoz nalašč napravljeno zavornico iz jezera teče, — tu našim klicom odgovarja iz raznih dolinic 4kraten jék; zamoremo pa pregledati tudi celo obrežje. Oj lepota čez lepoto! Kdo bi mislil, da na to vi-sočino, v ta skriti kraj je mati narava toliko lepote nako-pičila in shranila! Res, ako se kaj na svetu lepo ime-novati zamore, to jezero s svojo okrajno je. Na desno se dvigujeta dva precej ravna grička, prvi s senožeti, drugi

*) Rateče imajo berž ko ne ime od tod, ker se tu vode raztekajo proti Belipeči gori in po dolini doli, zastran pripravnosti v govoru pa namesto Raztečeje — Rateče. Pis.